

VN/7922/2024
VN/7922/2024-UM-2

14.5.2024

Perustelumuistio: valtioneuvoston asetus ulkoasiainhallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asian tausta

Esityksen tarkoituksena on päivittää ulkoasiainhallinnon käytössä olevat erityisvirkamiesten virkanimikkeet vastaamaan paremmin tehtävien sisältöä sekä poistaa käytöstä poistuneet virkanimikkeet. Kokonaisuudessaan suunnitellut muutokset selkiyttäisivät ja nykyaikaistaisivat ulkoasiainhallinnon virkanimikejärjestelmää sekä virkojen kelpoisuusehtoja.

Lisäksi ulkoasiainhallinnon uudistuksen johdosta ulkoministeriöön perustetaan uusi strategiayksikkö, jonka johtajaksi määrättävän strategiajohtajan virkanimike ehdotetaan lisättäväksi asetukseen.

Ulkoasiainhallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 luku sisältää ulkoasiainhallinnon virkoja koskevia säännöksiä. Asetuksen 2 luvun 5 § sisältää säännökset ulkoasiainhallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksista. Pykälä sisältää vanhentuneita ja ulkoasiainhallinnon käytöstä jo poistuneita virkanimikkeitä. Lisäksi pykälässä on virkanimikkeitä, jotka eivät vastaa virkamiesten tehtäväkuvaa.

Tämän vuoksi ulkoministeriössä on valmisteltu virkanimikeuudistus, jonka seurauksena ulkoasiainhallinnossa otettaisiin käyttöön uusia virkanimikkeitä ja olemassa olevat virkanimikkeet saataisiin päivitettyä ajantasaisiksi. Uudistuksen jälkeen virkanimikkeet olisivat vertailukelpoisia asemaltaan, rooliltaan ja tehtäväkuviltaan. Olemassa olevien virkojen virkanimikkeet muutettaisiin

ulkoministeriön työjärjestyksestä annetun ulkoministeriön asetuksen 550/2008 67 §:n mukaisesti ulkoministeriön henkilöstöjohtajan ratkaisusta.

2. Asetuksenantovaltuus/valtuudet

Virkaan nimittämisen osalta asetuksenantovaltuus perustuu ulkoasiainhallintolain (204/2000) 15 §:n 1 momenttiin, jonka mukaisesti ulkoasiainhallinnon virkoihin nimittää valtioneuvosto tai ulkoministeriö sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Kelpoisuusvaatimusten osalta asetuksenantovaltuus perustuu valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan valtion virkaan vaadittavista tutkinnoista ja muista erityisistä kelpoisuusvaatimuksista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella, jollei niistä säädetä laissa ja jos se on asianomaiseen virkaan kuuluvien tehtävien hoitamiseksi perusteltua. Lisäksi ulkoasiainhallintolain (204/2000) 14 §:n 3 momentin mukaan ulkoasiainhallinnon virkojen kelpoisuusehdoista säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

3. Esityksen pääasialliset vaikutukset

Esitetyt asetusmuutokset selkiyttäisivät ja nykyaikaistaisivat ulkoasiainhallinnossa käytettävää virkanimikejärjestelmää ja valtioneuvoston asetusta ulkoasiainhallinnosta. Asetusmuutosten lisäksi ulkoasiainhallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 luvun 5 §:n sisältämät kelpoisuusehtosäännökset selkiytyisivät ja muuttuisivat helppokäyttöisemmiksi. Esitetyt muutokset eivät aiheuttaisi merkittäviä muutoksia ulkoasiainhallinnon nykyiseen organisaatorakenteeseen, olemassa olevaan urapolkuun eikä henkilöstön määrään. Uudistus ei vaikuttaisi virkamiesten oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Virkanimikkeitä ei muuteta siten, että valtion virkamiesasetuksen 4 §:n mukaisesti virkaan nimitetty virkamies ei täyttäisi nimeltään muutettuun virkaan säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia, eikä nimikkeiden muutoksella tavoitella muutoksia kyseisillä virkanimikkeillä työskentelevien virkamiesten tehtävänkuviiin. Muutokset ovat siten kokonaisuudessaan kielellisiä.

Ulkoasiainhallinnon virkanimikeuudistuksella on henkilöstövaikutuksia virkamiesten virkanimikkeiden vaihtumisen vuoksi. Valtioneuvoston asetukseen esitetyillä muutoksilla ei kuitenkaan ole suoraa vaikutusta olemassa olevissa viroissa olevien

virkamiesten virkanimikkeisiin, sillä ulkoasiainhallinnon muun kuin ulkoasiainneuvoksen viran nimen muuttaminen kuuluu ulkoministeriön työjärjestyksestä annetun ulkoministeriön asetuksen 550/2008 67 §:n mukaisesti ulkoministeriön henkilöstöjohtajan ratkaisovaltaan. Osa nykyisistä virkanimikkeistä pidetään käytössä ministeriössä niin kauan, kuin nykyinen viranhaltija, joka ei ole halunnut muutosta nimikkeeseensä, on virassaan.

Eesitys ei sisällä sellaisia organisatorisia, henkilöstöä koskevia tai muita muutoksia, joista aiheutuisi säästöjä tai menojen lisäyksiä. Muutoksilla ei siten olisi vaikutuksia valtion talouteen eikä mitakaan taloudellisia vaikutuksia, kuten vaikutuksia henkilöstön palkkaukseen.

4. Säännöskohtaiset perustelut

Eesityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkoasiainhallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 ja 5 § seuraavasti:

4.1. Kumotaan 2 §

Valtioneuvoston ohjesäännön 42 §:n mukaan ministeriön virkamiehistä valtiosihteerin, valtiosihteerin kansliapäällikkönä, kansliapäällikön, alivaltiosihteerin, osastopäällikön, ylijohdajan ja muun johtajan, apulaisosastopäällikön, toimistopäällikön, hallitusneuvoksen, lainsäädäntöneuvoksen, finanssineuvoksen, budjettineuvoksen ja muun neuvoksen sekä neuvottelevan virkamiehen ja hallitussihteerin nimittää valtioneuvosto.

Ulkoasiainhallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n mukaan valtioneuvosto nimittää virkaan ulkoasiainneuvoksen, hallintojohtajan, viestintäjohtajan, talousjohtajan, lähetystöneuvoksen, lainsäädäntöneuvoksen, neuvottelevan virkamiehen ja kaupallisen neuvoksen. Muut ulkoasiainhallinnon virkamiehet nimittää virkaan ulkoasiainministeriö.

Ulkoasiainhallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 § ehdotetaan kumottavaksi, koska ministeriön virkamiesten nimittämistoimivallasta säädetään samansisältöisesti valtioneuvoston ohjesäännön 42 §:ssä.

4.2. Muutetaan 5 §:n 1 momentin 4 kohta

Pykälän ensimmäisen momentin 4 kohtaan ehdotetaan pykälän selkeyden vuoksi teknisluonteista muutosta siten, että samaisen pykälän toisessa momentissa säädetty

perehtyneisyys viran tehtäväalaan siirretään 4 kohtaan. Muutoksen johdosta kelpoisuusvaatimuksen kokonaisuus säädettäisiin samassa kohdassa.

4.3. Muutetaan 5 §:n 1 momentin 5 kohta

Pykälän ensimmäisen momentin 5 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi uuden strategiayksikön johtajaksi määrättävän strategiajohtajan virkanimike.

Lisäksi ehdotetaan, että turvallisuuspäällikön ja tietohallintojohtajan virkanimikkeet poistetaan. Turvallisuuspäällikön virkanimikkeellä ei työskentele virkamiehiä ulkoasiainhallinnossa eikä virkanimikettä suunnitella otettavan käyttöön tulevaisuudessa. Turvallisuuspäällikön ja tietohallintojohtajan nimikkeet säilyisivät käytössä tehtävänimikkeinä.

Pykälän ensimmäisen momentin 5 kohtaan ehdotetaan pykälän selkeyden vuoksi teknisluonteista muutosta siten, että samaisen pykälän toisessa momentissa säädetty perehtyneisyys viran tehtäväalaan siirretään 5 kohtaan. Muutoksen johdosta kelpoisuusvaatimuksen kokonaisuus säädettäisiin samassa kohdassa.

4.4. Muutetaan 5 §:n 1 momentin 6 kohta

Pykälän ensimmäisen momentin 6 kohdassa esitetään korvattavaksi lainsäädäntösihteeri ja lakimies oikeudellisella erityisasiantuntijalla. Lainsäädäntösihteerin ja lakimiehen virkanimikkeistä on pääsääntöisesti luovuttu valtioneuvostossa. Kelpoisuusehtona olevan oikeustieteen kandidaatin tai maisterin tutkinnon osalta ehdotetaan sanamuotoa täsmennettäväksi muualla valtioneuvostossa käytettävään muotoon. Nykyisenkin sanamuodon mukaisella tutkintovaatimuksella on tarkoitettu suomalaista juristipätevyyttä siten, ettei oikeustieteen kandidaatin ja maisterin tutkinnoksi lueta kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkintoa. Lisäksi nykyisenkin soveltamiskäytännön mukaisesti ulkomaisen oikeustieteen tutkinnon osalta hakijan täytyisi esittää kelpoisuudestaan Opetushallituksen lopullinen rinnastuspäätös, jossa hänen tutkintonsa rinnastetaan Suomessa suoritettavaan oikeustieteen maisterin tutkintoon. Virkanimikkeiden muuttaminen ei siten aiheuttaisi muutoksia virkojen kelpoisuusehtoihin.

Lisäksi pykälän ensimmäisen momentin 6 kohtaan ehdotetaan pykälän selkeyden vuoksi teknisluonteista muutosta siten, että samaisen pykälän toisessa momentissa säädetty perehtyneisyys viran tehtäväalaan siirretään 6 kohtaan.

Muutoksen johdosta kelpoisuusvaatimuksen kokonaisuus säädettäisiin samassa kohdassa.

4.5. *Muutetaan 5 §:n 1 momentin 7 kohta*

Asetuksen 5 §:n 1 momentin 7 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi johtavan erityisasiantuntijan, kiinteistöneuvoksen, tietohallintoneuvoksen, tietotekniikkapäällikön ja tutkijan virkojen kelpoisuusehdoista.

Ulkoasiainhallinnon virkanimikeuudistuksen myötä ulkoasiainhallinnossa esitetään otettavan käyttöön johtavan erityisasiantuntijan virka. Johtavan erityisasiantuntijan virkaa ja virkanimikettä voitaisiin hyödyntää laajasti koko ulkoasiainhallinnossa syvällistä asiantuntemusta vaativissa tehtävissä, minkä vuoksi virkanimike tukisi tehtävien laaja-alaisuutta ja henkilöstön joustavaa käyttöä. Johtavan erityisasiantuntijan viran kelpoisuusehtona olisi ylempi korkeakoulututkinto.

Ulkoasiainhallinnon virkanimikeuudistuksen myötä ulkoasiainhallinnossa on esitetty otettavan käyttöön kiinteistöneuvoksen ja tietohallintoneuvoksen virat. Virkojen kelpoisuusehtona olisi ylempi korkeakoulututkinto, jolloin virat vastaisivat kelpoisuusehtojen osalta kaupallisen neuvoksen ja lainsäädäntöneuvoksen virkoja.

Ulkoasiainhallinnon virkanimikeuudistuksen myötä ulkoasiainhallinnossa esitetään otettavan käyttöön erityisasiantuntijan virka. Erityisasiantuntijan viran kelpoisuusehtona olisi ylempi korkeakoulututkinto. Ulkoasiainhallinnossa erityisasiantuntijan virkanimike korvaisi ulkoasiainhallinnossa tällä hetkellä käytössä olevat ylitarkastajan, kehityspolitiikan erityisasiantuntijan, viestintäsuunnittelijan ja kaupallisen sihteerin virkanimikkeet, joiden kelpoisuusehtona on ollut ylempi korkeakoulututkinto. Viran nimen muuttaminen ei siten aiheuttaisi muutoksia virkojen kelpoisuusehtoihin.

Tietotekniikkapäällikön ja tutkijan virkanimikkeet ovat nykyisellään käytössä ulkoasiainhallinnossa. Virkanimikkeiden kelpoisuusehdoista säädetään 5 § 1 momentin 13 kohdassa. Virkanimikkeet ja niiden kelpoisuusehdot esitetään asetuksen selkeyden vuoksi lisättäväksi 5 § 1 momentin 7 kohtaan. Virkojen kelpoisuusehdot säilyisivät muuttumattomina.

Kokonaisuutena tässä asetuksen kohdassa säädettäisiin niistä ulkoasiainhallinnon viroista, joiden kelpoisuusehtona olisi ylempi korkeakoulututkinto.

Lisäksi pykälän ensimmäisen momentin 7 kohtaan ehdotetaan pykälän selkeyden vuoksi teknisluonteista muutosta siten, että samaisen pykälän toisessa momentissa säädetty perehtyneisyys viran tehtäväalaan siirretään 7 kohtaan. Muutoksen johdosta kelpoisuusvaatimuksen kokonaisuus säädettäisiin samassa kohdassa.

4.6. *Lisätään 5 §:n 1 momentin 7 a kohta*

Ulkoasiainhallinnon virkanimikeuudistuksen myötä ulkoasiainhallinnossa esitetään otettavan käyttöön asiantuntijan virka. Virkanimike kuvaisi kyseisissä tehtävissä toimivien virkamiesten tehtävien sisältöä sekä tukisi tehtävien laaja-alaisuutta ja edistäisi henkilöstön joustavaa käyttöä. Asiantuntijan virkanimikettä käytetään laajasti valtioneuvoston tasolla erilaisissa asiantuntija- ja valmistelutehtävissä.

Tämän vuoksi asetukseen esitetään lisättäväksi 5 §:n 1 momenttiin uusi 7 a kohta, jossa säädetään asiantuntijan viran kelpoisuusehdoksi korkeakoulututkinto tai aikaisemmin voimassa olleiden perusteiden nojalla saavutettu kelpoisuus ja perehtyneisyys viran tehtäväalaan. Asiantuntijan virkanimike korvaisi nyt käytössä olevat tarkastajan ja tiedottajan virkanimikkeet, joiden kelpoisuusehtona on ollut korkeakoulututkinto. Viran nimen muuttaminen ei siten aiheuttaisi muutoksia nykyisten virkojen kelpoisuusehtoihin.

4.7. *Muutetaan 5 §:n 1 momentin 8 kohta*

Pykälän ensimmäisen momentin 8 kohtaan ehdotetaan pykälän selkeyden vuoksi teknisluonteista muutosta siten, että samaisen pykälän toisessa momentissa säädetty perehtyneisyys viran tehtäväalaan siirretään 8 kohtaan. Muutoksen johdosta kelpoisuusvaatimuksen kokonaisuus säädettäisiin samassa kohdassa.

4.8. *Muutetaan 5 §:n 1 momentin 9 kohta*

Pykälän ensimmäisen momentin 9 kohtaan ehdotetaan pykälän selkeyden vuoksi teknisluonteista muutosta siten, että samaisen pykälän toisessa momentissa säädetty perehtyneisyys viran tehtäväalaan siirretään 9 kohtaan. Muutoksen johdosta kelpoisuusvaatimuksen kokonaisuus säädettäisiin samassa kohdassa.

4.9. *Kumotaan 5 §:n 1 momentin 10-16 kohdat*

Esityksessä esitetään poistettavaksi 5 § § momentin 10-16 kohdat.

Ulkoministeriön virkanimikeuudistuksen myötä tiedottajan ja tarkastajan virkanimikkeet muuttuvat asiantuntijaksi ja kyseistä virkanimikettä koskevat kelpoisuusehdot

ehdotetaan lisättäväksi 5 §:n 1 momentin 7 a kohtaan. Kelpoisuusehdot kyseisiin virkoihin eivät muutu.

Ulkoministeriön virkanimikeuudistuksen myötä ylitarkastajan virkanimike muuttuu erityisasiantuntijaksi ja sitä koskevat kelpoisuusehdot ehdotetaan lisättäväksi 5 §:n 1 momentin 7 kohtaan.

Tutkijan sekä tietotekniikkapäällikön virkojen kelpoisuusehdot ehdotetaan asetuksen selkeyden vuoksi siirrettäväksi 5 §:n 1 momentin 7 kohtaan. Virkojen kelpoisuusehdot säilyisivät muuttumattomina.

Aluetiedottajan, EU-neuvojan, laskentapäällikön, erikoistutkijan, ylikielenkääntäjän, kirjastonhoitajan, tutkimussihteerin, kamreerin, arkistonhoitajan, informaation, taloussihteerin ja kirjastoamanuenssin virkanimikkeillä ei työskentele virkamiehiä ulkoasiainhallinnon palveluksessa eikä kyseisiä virkoja ja virkanimikkeitä suunnitella enää käytettävän tulevaisuudessa. Ulkoministeriössä ei myöskään työskentele tutkijoita arkistotehtävissä. Tämän vuoksi edellä nimettyjä virkoja koskevat kelpoisuusehdot ehdotetaan poistettavaksi asetuksesta.

4.10. Muutetaan 5 §:n 1 momentin 17 kohta

Pykälän ensimmäisen momentin 17 kohtaan ehdotetaan pykälän selkeyden vuoksi teknisluonteista muutosta siten, että samaisen pykälän toisessa momentissa säädetty perehtyneisyys viran tehtävään siirretään 17 kohtaan. Muutoksen johdosta kelpoisuusvaatimuksen kokonaisuus säädettäisiin samassa kohdassa.

4.11. Kumotaan 5 §:n 2 momentti

Pykälän 2 momentissa säädetään, että samaisen pykälän ensimmäisen momentin 4-17 kohdissa tarkoitetuilta virkamiehiltä vaaditaan lisäksi perehtyneisyys virkaan kuuluviin tehtäviin. Selkeyden vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentti kumottavaksi ja viran tehtävään perehtymistä koskeva kelpoisuusvaatimus ehdotetaan säädettäväksi kunkin viran kelpoisuusvaatimuksia koskevassa kohdassa.

4.12. Muutetaan 6 §:n 1 ja 5 momentti

Edellä 5 §:n 1 momentin 10-16 kohtien kumoamisen myötä 6 §:n 1 momentti esitetään muutettavaksi siten, että viittaukset 5 §:n 1 momentin 11, 13 ja 14 kohtiin poistettaisiin. Lisäksi 5 momentissa esitetään poistettaviksi viittaukset 5 §:n 1 momentista poistettaviin kohtiin 10-16.

5. Asian valmistelu

Asetusesitys on valmisteltu virkatyönä ulkoministeriössä. Esityksen valmisteluun on johtanut ulkoministeriön henkilöstön aloite ulkoministeriön virkanimikkeiden päivittämisestä. Valmistelussa on hyödynnetty ulkoasiainhallinnon henkilöstöltä pyydettyä palautetta ja ehdotuksia virkanimikkeistä sekä valtioneuvoston kanslian antamaa Virkanimikkeet valtioneuvostossa -ohjeistusta VNK/2100/31/2026. Henkilöstöä on kuultu esityksen valmistelun yhteydessä ja henkilöstöltä saatu palaute on otettu huomioon virkanimikkeiden uudistustyössä.

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 29 §:n mukaisesti valtioneuvoston kanslian lausunto on hankittava silloin, kun muutetaan ministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä ministeriön tehtävistä. Koska asetusehdotus ei koske ministeriön tehtäviä, ei asetusehdotuksesta ole pyydetty valtioneuvoston kanslian lausuntoa.

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 30 §:n mukaan laki- ja asetusehdotukset on toimitettava oikeusministeriöön tarkastettaviksi, jollei asian kiireellisyydestä välttämättä muuta johdu. Tarkastettavaksi ei kuitenkaan tarvitse toimittaa asetusehdotusta, jos asia on yleiseltä merkitykseltään vähäinen. Oikeusministeriön laintarkastuksen mukaan asia on yleiseltä merkitykseltään siinä määrin vähäinen, ettei asetuksen tarkastus ole tarpeen.

6. Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2024.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen ulkoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.